

Normen en waarden

Dr. Inge Sieben

Proefcollege Sociologie

28 april 2011

Waarden en normen

Dr. Inge Sieben

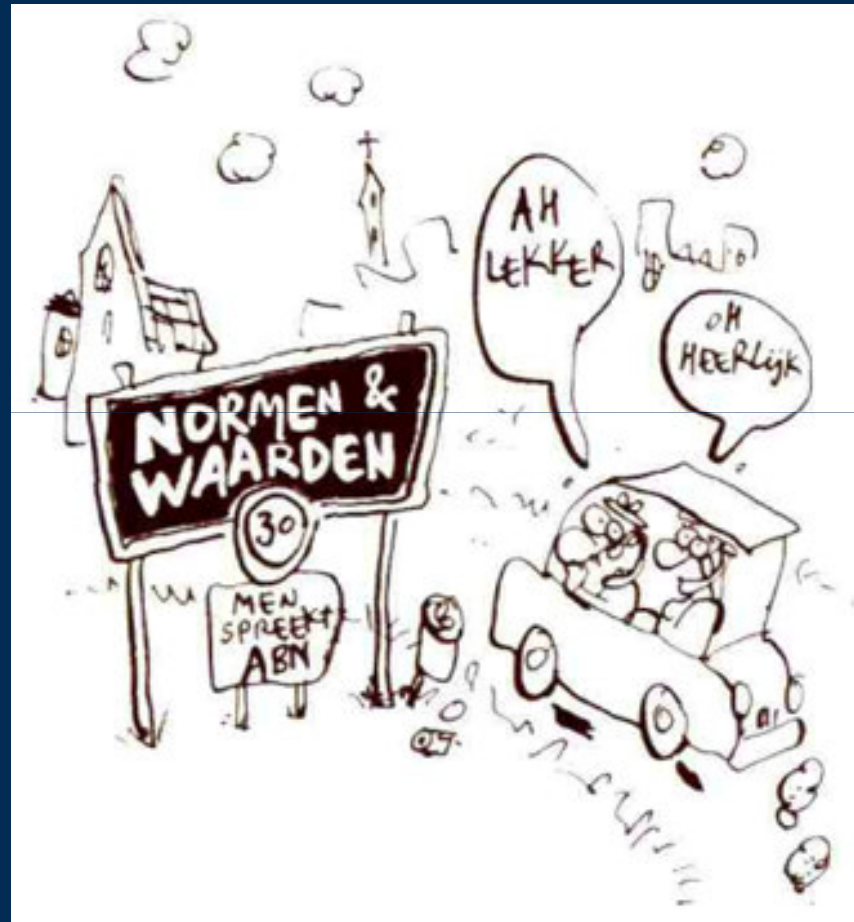
Proefcollege Sociologie

28 april 2011

Verval van waarden en normen?

- Nederlanders noemen dit een van de belangrijkste problemen van deze tijd
 - > omgangsvormen
 - > hufterig gedrag
 - > verloedering
 - > “alles moet kunnen” mentaliteit

Vroeger was alles beter?



Op de politieke agenda

Balkenende: “Fatsoen moet je doen”

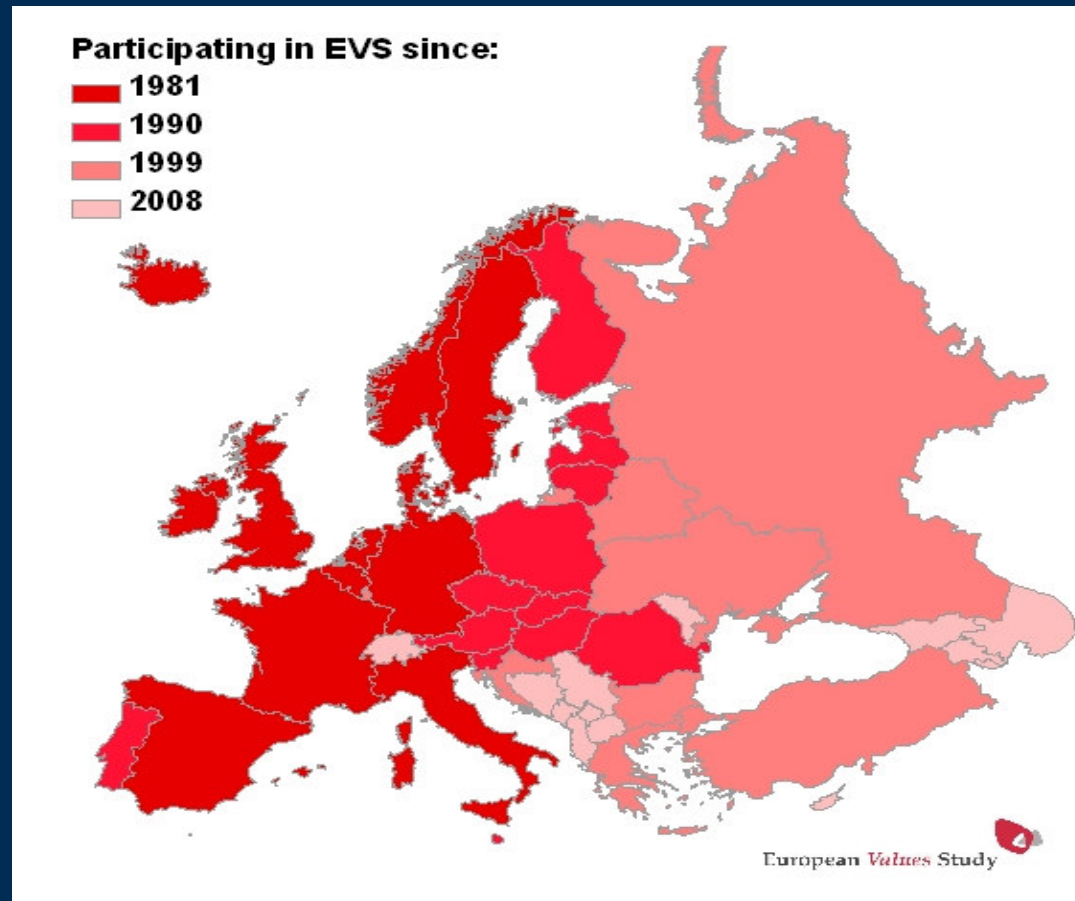


Klopt dit beeld wel?

- Is er echt sprake van een verval van waarden en normen, van een 'alles moet kunnen' mentaliteit?
- Antwoord vinden we in gegevens van de European Values Study
 - > de antiautoritaire Nederlander
 - > de permissieve Nederlander
 - > kerk en moraal
 - > Nederland in Europees perspectief

European Values Study

- Onderzoek naar waarden in Europa



European Values Study

- 1.500 interviews in 47 landen = bijna 70.000 Europeanen ondervraagd over waarden en normen
- Hier: focus op Nederland
- Voor meer informatie, kijk op de website www.europeanvaluesstudy.eu

European *Values* Study

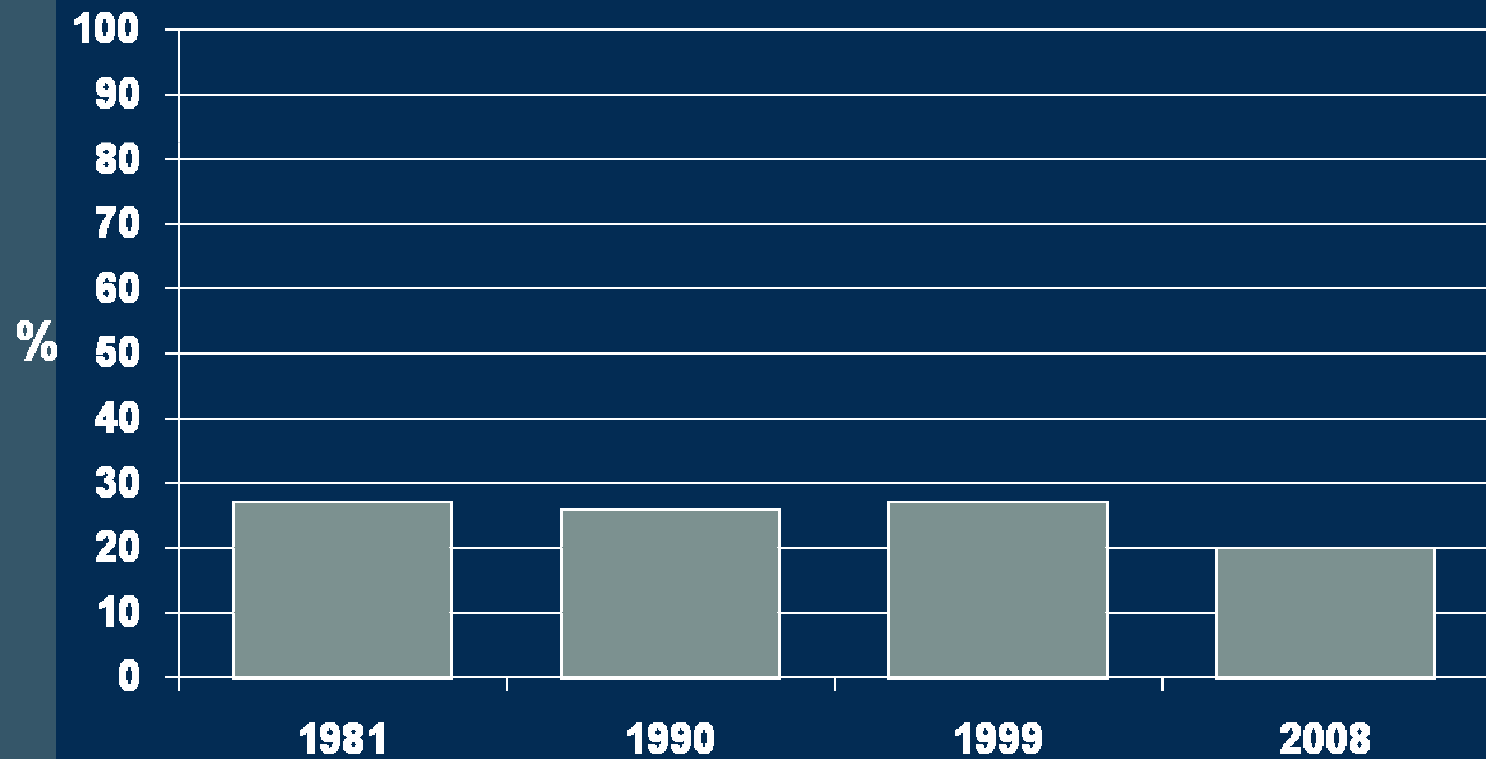


Oorzaken moreel verval?

- Individualisering
 - > we maken zelf wel uit wat goed of slecht is, wat wel en niet mag
- Secularisering
 - > kerk geen autoriteit meer
- Van gebodsethiek naar situationele ethiek

Goed en kwaad

- Er zijn absoluut duidelijke richtlijnen over wat goed en wat kwaad is. Deze zijn altijd op iedereen van toepassing ongeacht de omstandigheden.



De antiautoritaire Nederlander

- Uitvoeren van opdrachten van meerdere op het werk

	1981	1990	1999	2008
In principe opdrachten uitvoeren	43%	39%	27%	29%
Eerst overtuigd zijn dat opdracht juist is	35%	47%	31%	35%
Hangt ervan af	22%	14%	42%	37%

Gezin als autoritair instituut

- Plicht om ouders te respecteren, ook al verdienen ze dit niet door hun gedrag en houding

	1981	1990	1999	2008
Ouders moeten worden gerespecteerd, hoe ze ook zijn	44%	43%	32%	39%
Ouders moeten respect verdienen	56%	58%	68%	61%

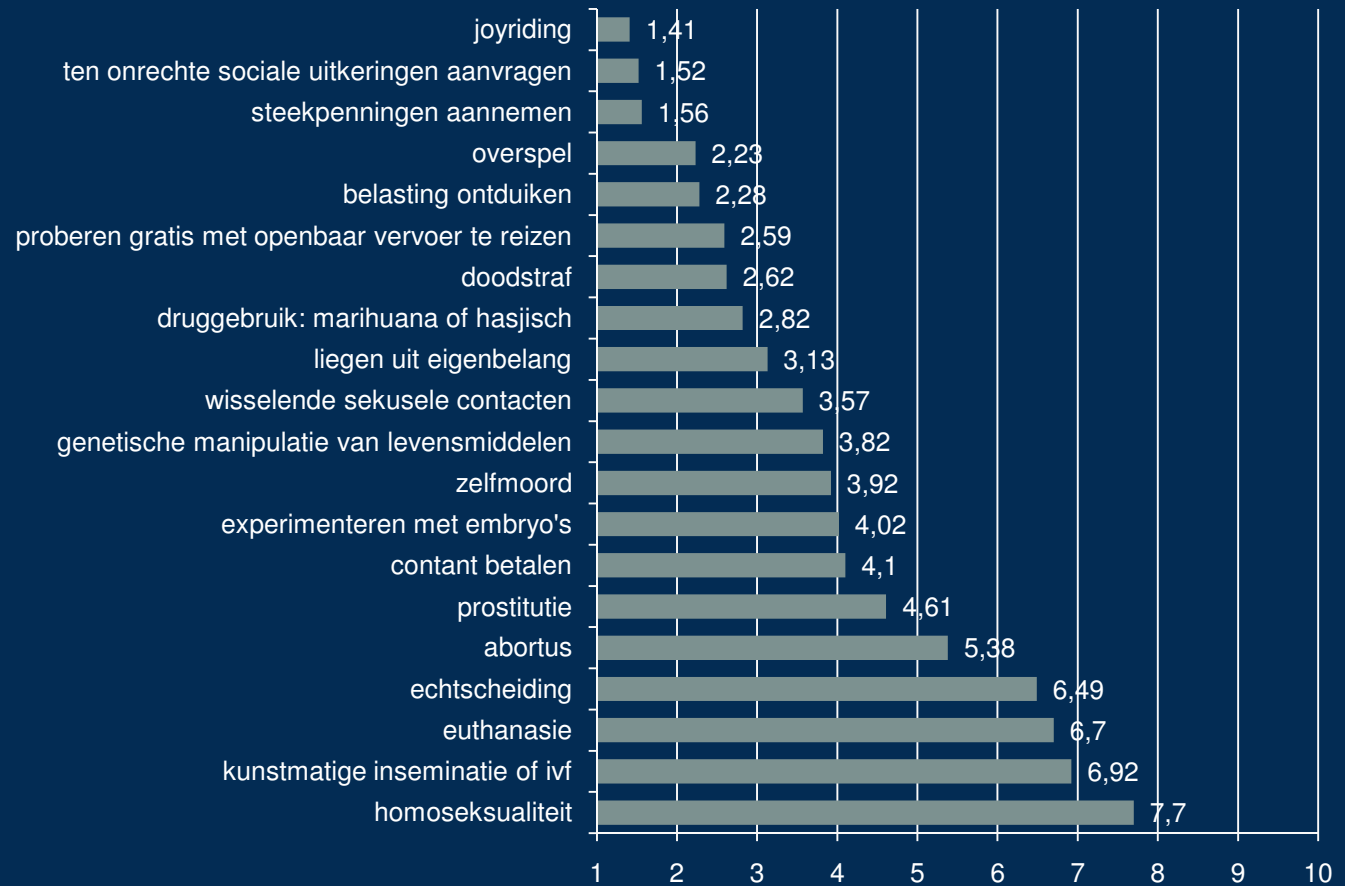
Opvoedingsidealen

- Welke vaardigheden die kinderen thuis aangeleerd kunnen worden, vindt u het meest van belang?

	1990	1999	2008
Gehoorzaamheid	34%	26%	29%
Onafhankelijkheid	48%	53%	49%
Goede manieren	80%	81%	86%

Leidt dit tot 'alles mag'?

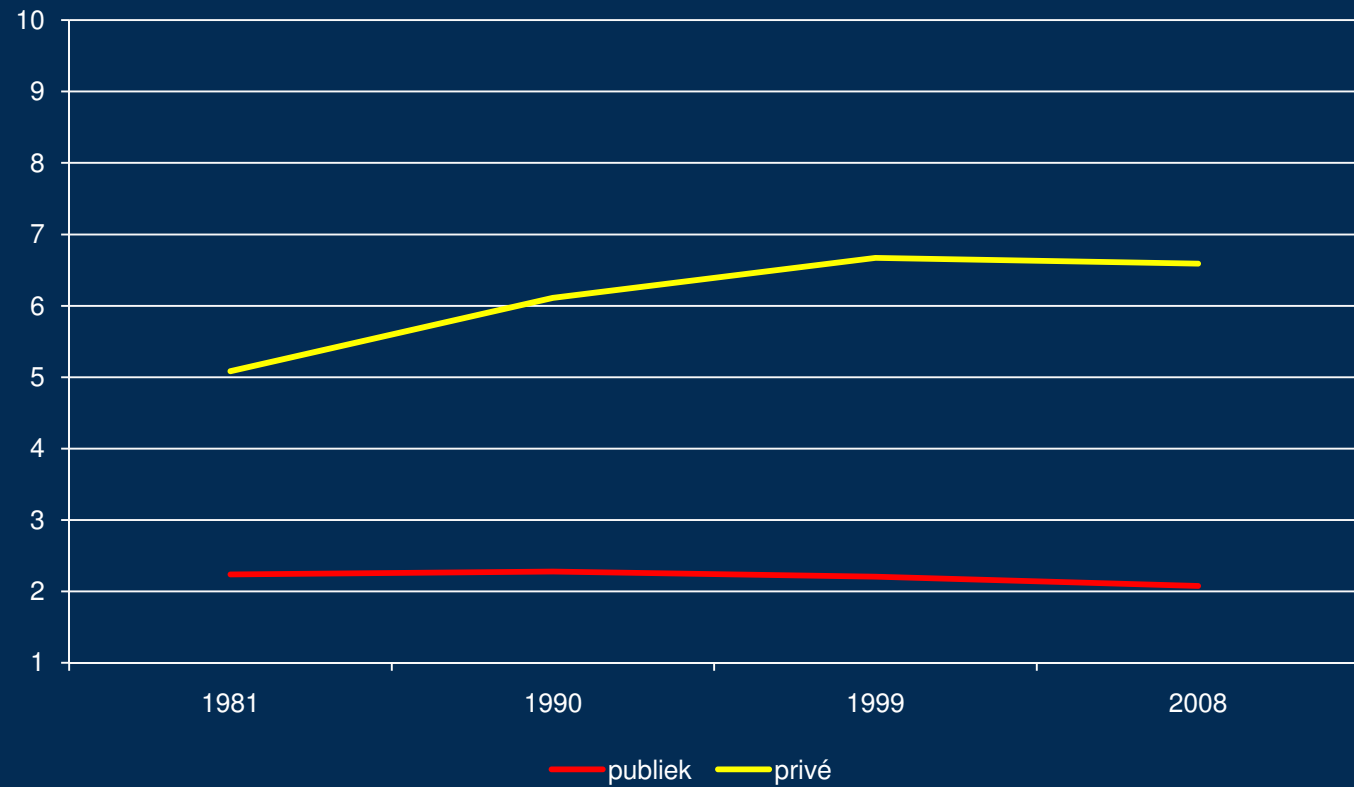
- De permissieve Nederlander



Twee dimensies

- Privé moraliteit
 - > seksuele moraal en bio-ethiek
 - > in EVS: abortus, euthanasie, homoseksualiteit, echtscheiding
- Publieke moraliteit
 - > burgerschapsmoraal
 - > in EVS: joyriding, ten onechte aanvragen uitkering, steekpenningen aannemen, belasting ontduiken, zwartrijden, liegen uit eigenbelang

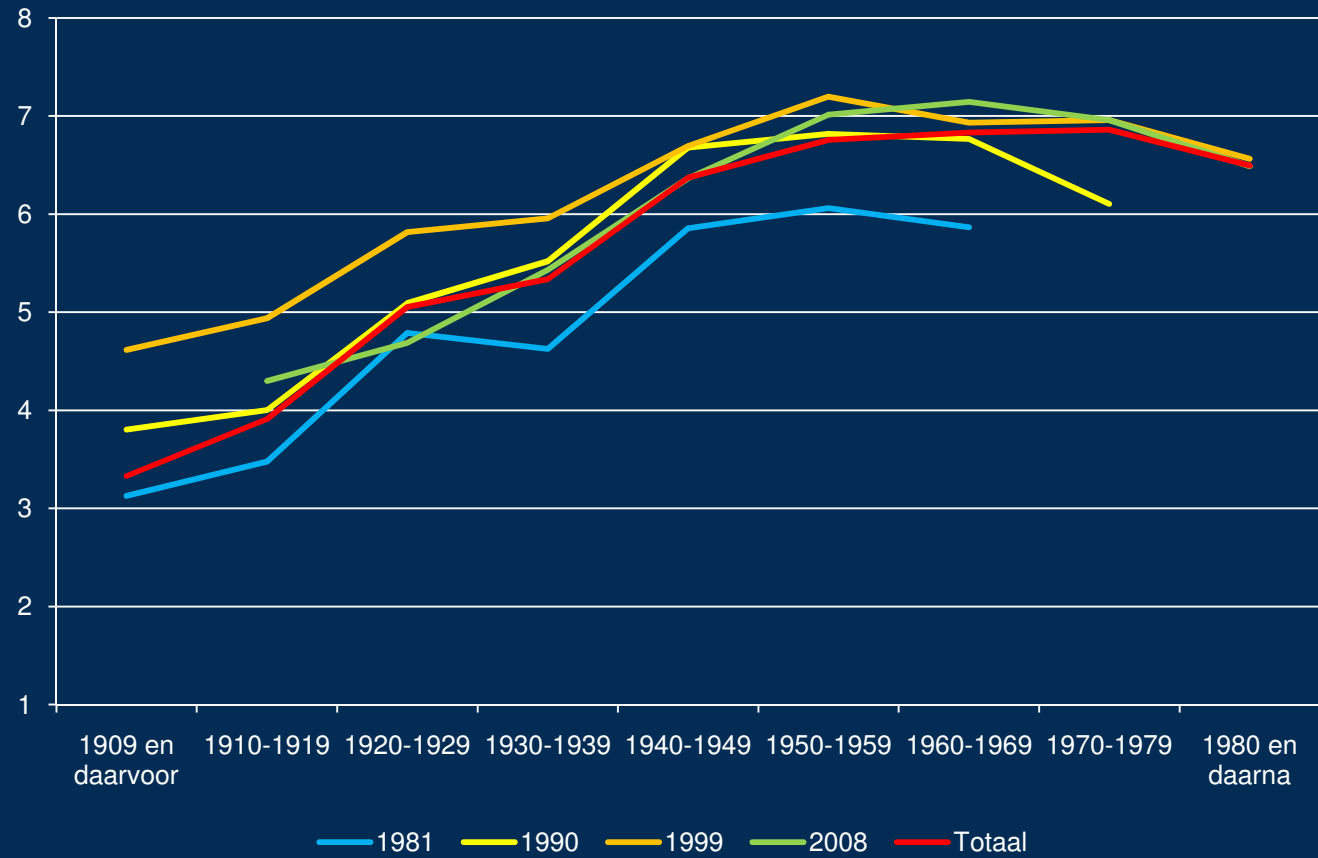
Permissiever in de loop der tijd?



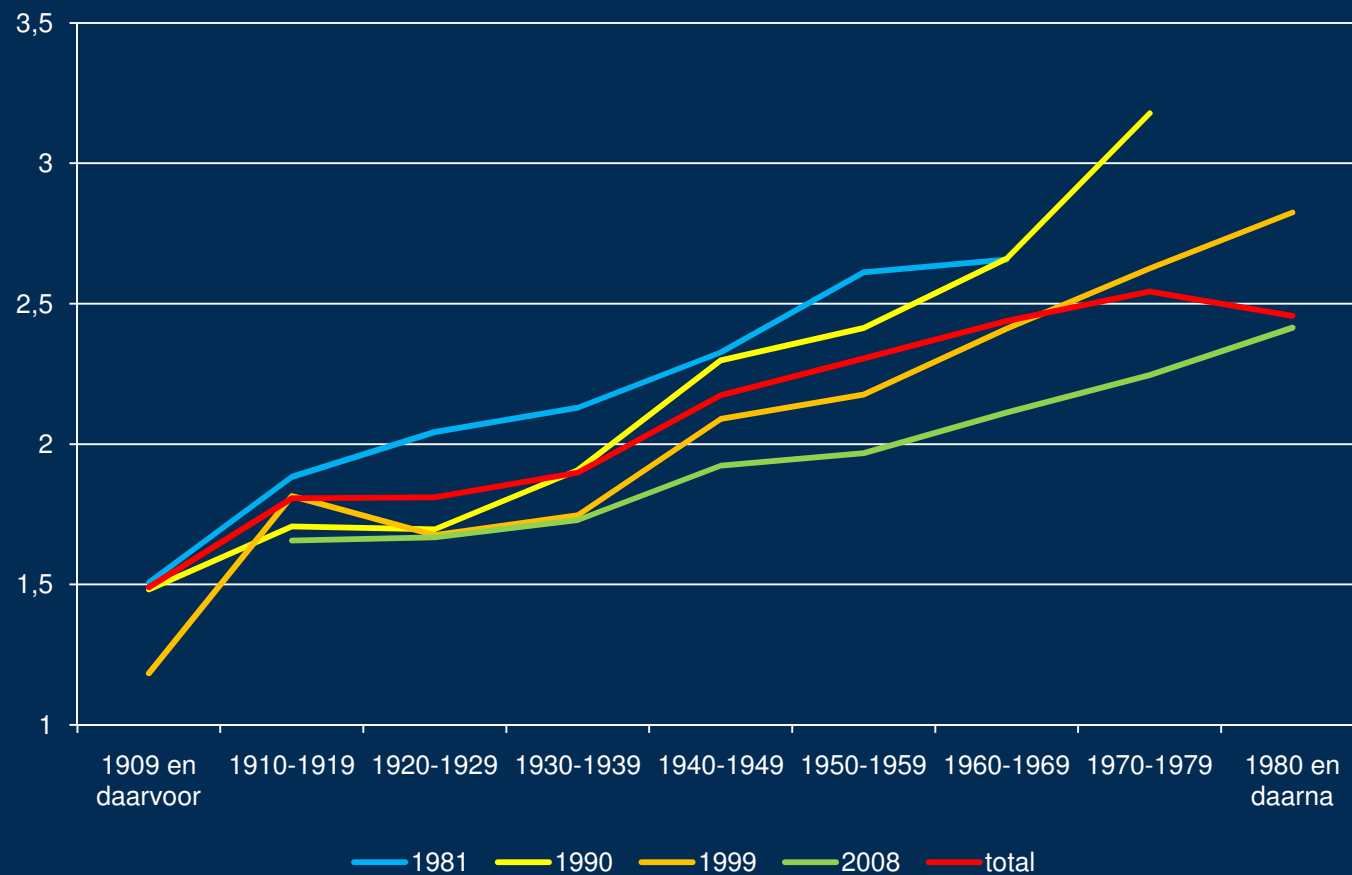
Verandering door....

- Cohort vervanging
 - > cohort = groep mensen die in hetzelfde tijdperk geboren is
 - > oudere, meer traditionele, cohorten worden vervangen door jongere, meer permissieve, cohorten
- Periode effect
 - > gebeurtenis, tijdsgeest

Privé moraliteit en cohorten



Publieke moraliteit en cohorten

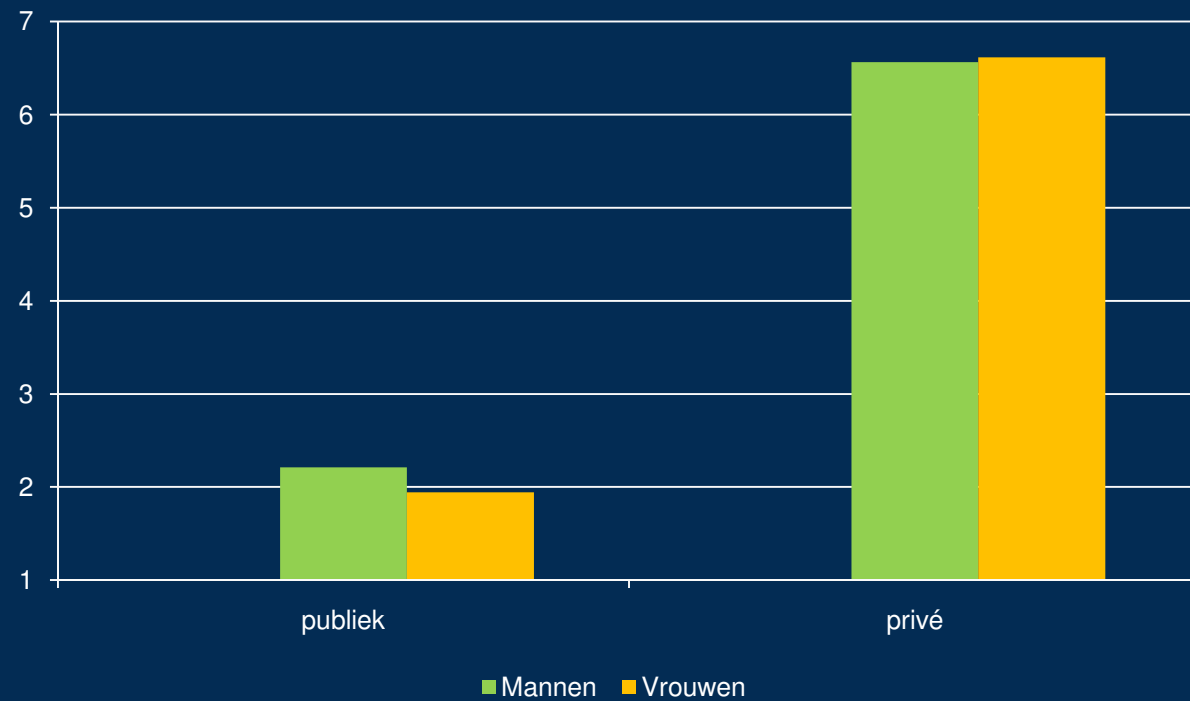


Kerk en moraal

		homoseksualiteit	abortus	echtscheiding	euthanasie
Kerklid	nee	8,08	6,29	7,05	7,41
	ja	6,22	4,01	5,07	5,08
Kerkbezoek	nooit	7,70	5,83	6,65	6,98
	frequent	5,69	3,41	4,52	4,35

Wie is er permissief en wie niet?

- Religie
- Mannen versus vrouwen
 - > 'workforce' theorie



Wie is er permissief en wie niet?

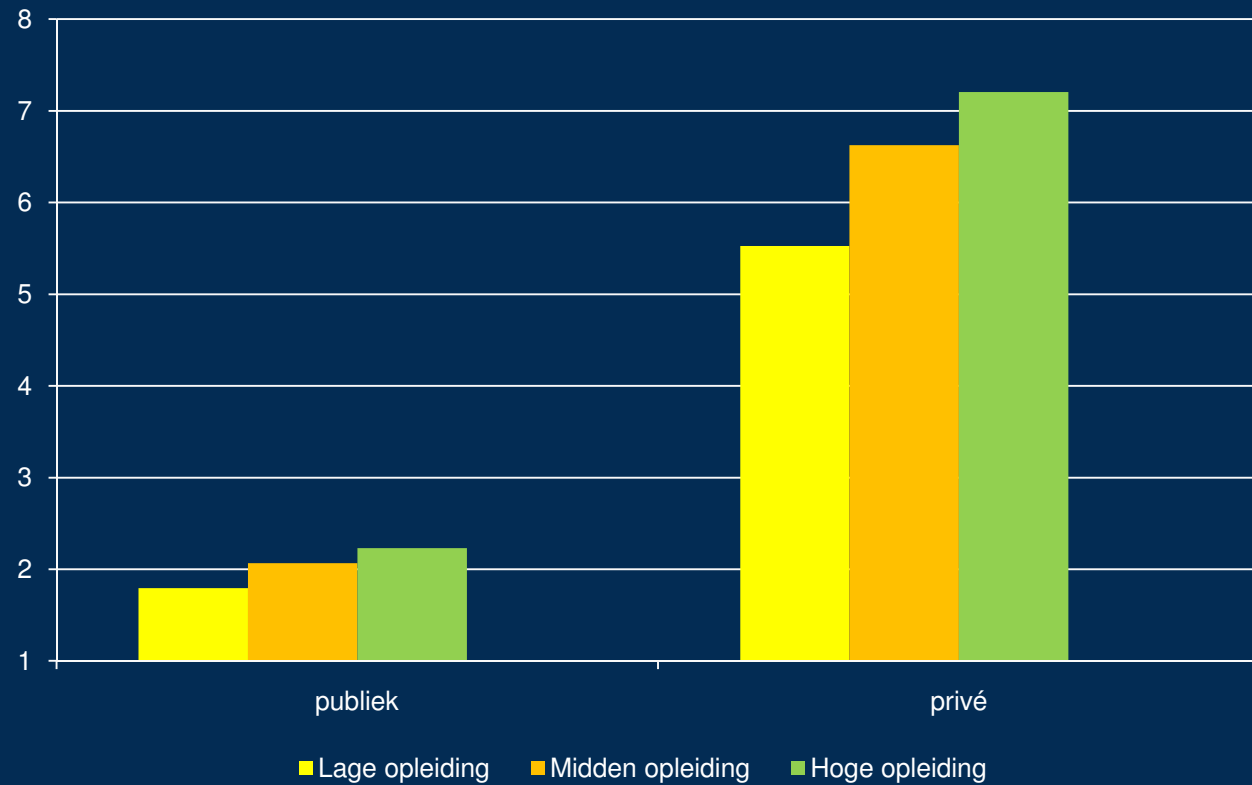
- Opleiding
 - > onderwijs zorgt voor *'breath of perspective'*



"I expect you all to be independent, innovative, critical thinkers who will do exactly as I say!"

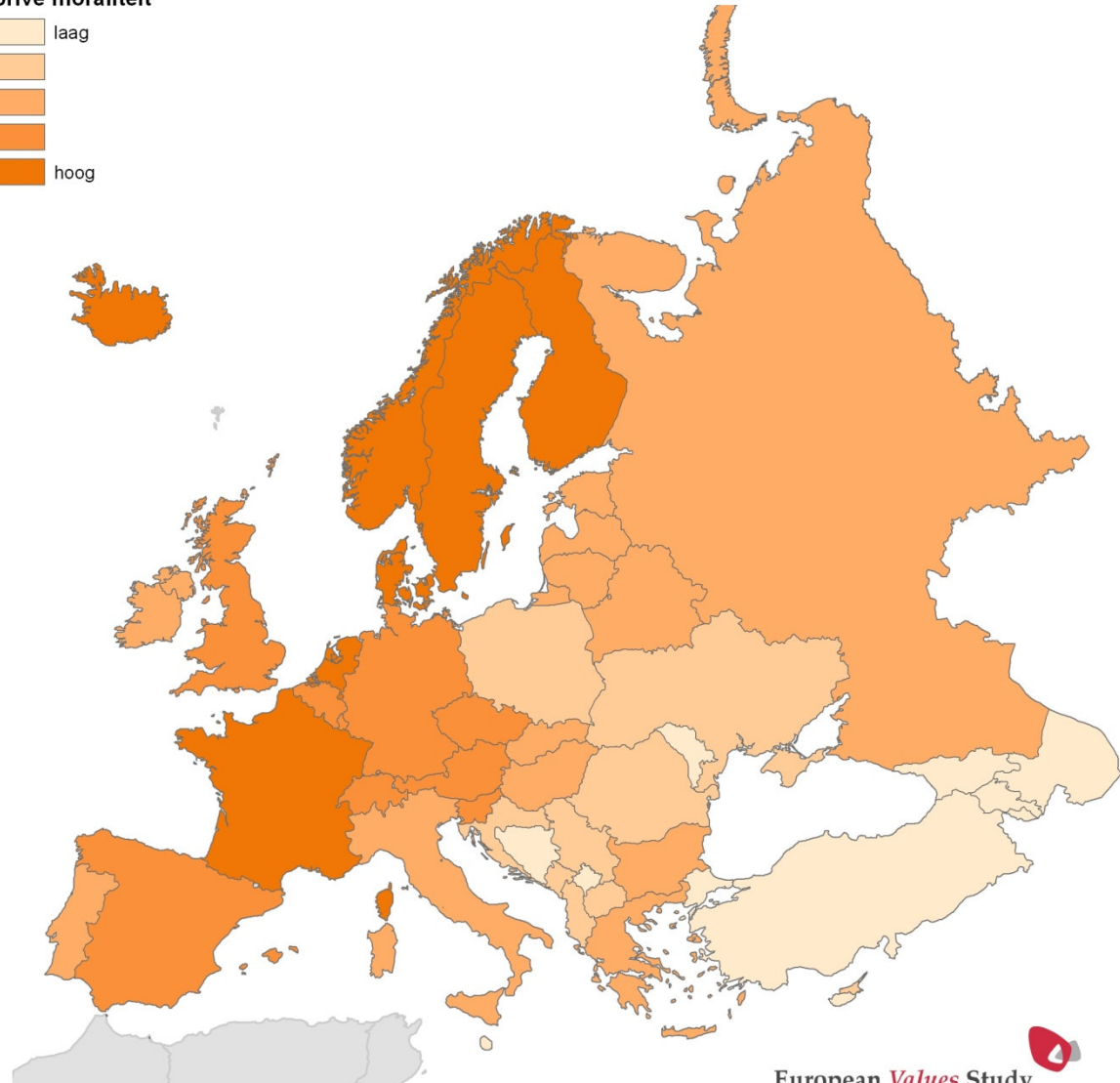
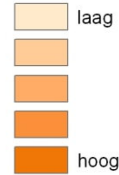
Wie is er permissief en wie niet?

- Opleiding

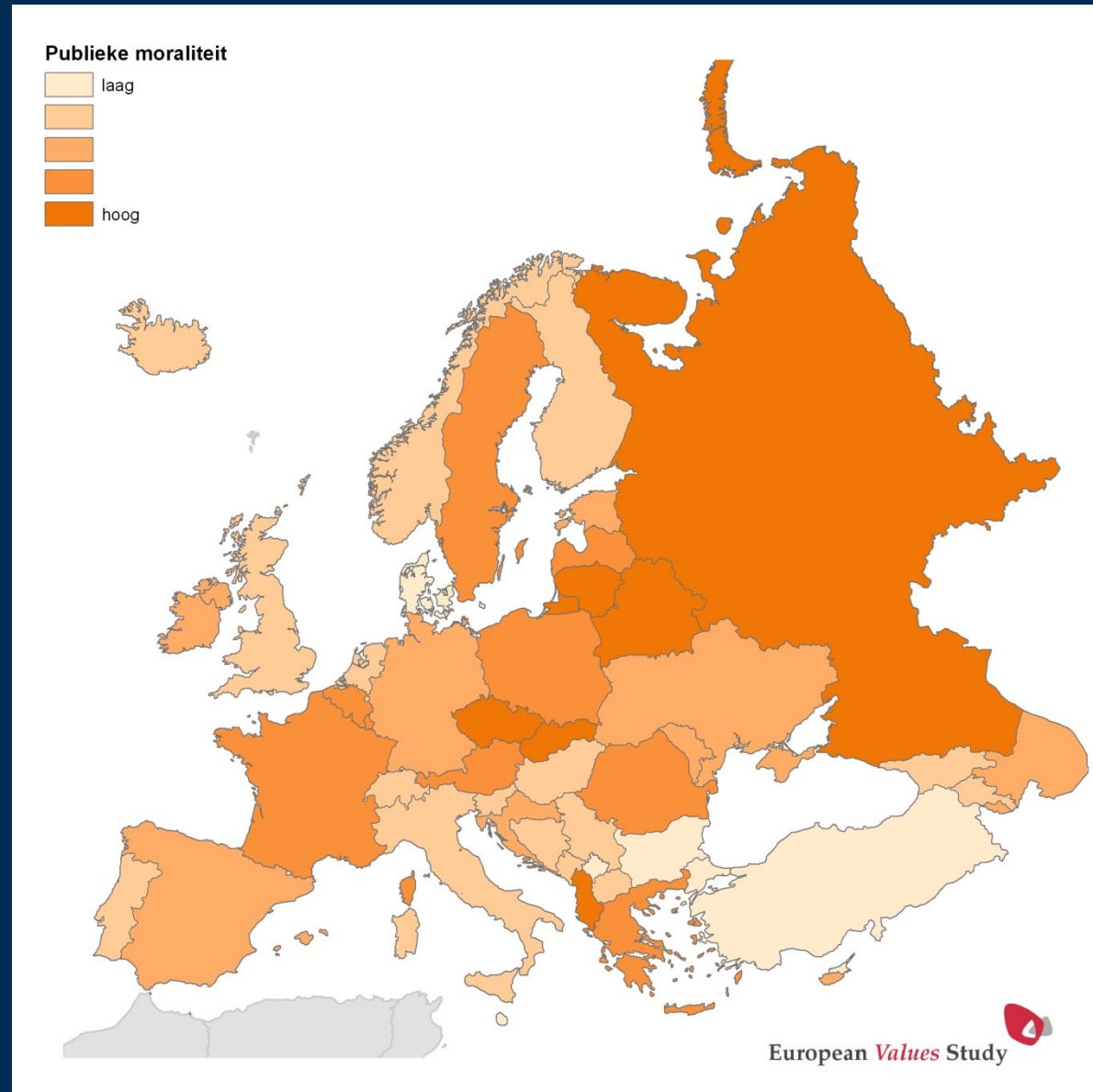


Nederland in Europees perspectief

privé moraliteit



Nederland in Europees perspectief



Conclusie

- Geen 'alles moet kunnen' mentaliteit
 - > Nederlanders wel permissief in privé moraliteit, maar niet in publieke moraliteit
 - > Vergeleken met andere Europese landen, scoort Nederland hoog op permissiviteit van privé moraliteit, maar laag op permissiviteit van publieke moraliteit
- Negatieve gevoelens misschien uitdrukking van betrokkenheid en fatsoen?

Verder lezen?

- Sociaal Cultureel Planbureau: Sociaal Cultureel Rapport en Continue Onderzoek Burgerperspectieven
- *Atlas of European Values*
 - > 1^e editie (2005) door Loek Halman, Ruud Luijkx en Marga van Zundert
 - > nieuwe versie wordt op 25 november 2011 aangeboden aan Van Rompuy
- www.europeanvaluesstudy.eu
 - > publications
 - > education